

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.019.01.2021

Kinga Tomasik
Kierownik Gminnego Zakładu Komunalnego
w Łącku
Ul. Brzozowa 1
09-520 Łąck

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/102 - Gospodarowanie zasobami wodnymi przez przedsiębiorstwa wodociągowe w gminach wiejskich

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62
lwa@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Gminny Zakład Komunalny w Łącku Ul. Brzozowa 1, 09-520 Łąck
Kierownik jednostki kontrolowanej	Kinga Tomasik, Kierownik Gminnego Zakładu Komunalnego w Łącku, od dnia 1 czerwca 2017 r. (akta kontroli str.2)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań. 2. Wykonywanie zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi. 3. Nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019 - 2021 (do zakończenia kontroli) oraz dowody sporządzone przed lub po tym okresie, mające związek z kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	1. Zbigniew Dudzik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/114/2021 z 28 czerwca 2021 r. (akta kontroli str.1)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Gminny Zakład Komunalny w Łącku³ wywiązywał się z realizacji statutowego obowiązku stałego zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Łąck w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania ścieków komunalnych. GZK posiadał wymagane prawem pozwolenia wodnoprawne, zapewnił właściwy stan techniczny stacji uzdatniania wody oraz oczyszczalni ścieków oraz prawidłowo zabezpieczył ustanowione bezpośrednie strefy ochronne. Prowadził ewidencję księgową, która umożliwiała wydzielenie kosztów stałych i zmiennych. W latach 2019-2020 nie zapewnił natomiast wymaganych prawem⁴ kontroli wszystkich przepompowni ścieków oraz nie dokonał obowiązkowego zbadania jakości wody, pomimo zaistniałej awarii sieci wodociągowej⁵. Stwierdzono ponadto, że umowy zawierane z odbiorcami usług zawierały postanowienia uznane za klauzule niedozwolone.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań.

Opis stanu
faktycznego

Jednostka budżetowa pod nazwą Gminny Zakład Komunalny w Łącku została utworzona z dniem 1 stycznia 2008 r.⁶ i realizuje zadania m.in. w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej Gminy Łąck⁷.

Na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez Wójta Gminy Łąck⁸, Kierownik Zakładu został upoważniony m.in. do składania oświadczeń woli w imieniu Gminy w zakresie działalności kierowanej jednostki, zaciągania zobowiązań w imieniu Gminy w ramach planu finansowego jednostki oraz występowania przed władzami i urzędami, w tym także w postępowaniu sądowym we wszystkich sprawach związanych z działalnością GZK.

W regulaminie organizacyjnym GZK⁹ wyodrębnione zostało stanowisko ds. wodno-kanalizacyjnych¹⁰ podległe bezpośrednio Kierownikowi Zakładu. Do zadań pracownika na tym stanowisku należały sprawy dotyczące m.in.: eksploatacji stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowej; eksploatacji oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnych; nadzoru nad pobieraniem przez laboratoria prób wody i ścieków; stałej współpracy z WIOŚ i PSSE, przekazywania wyników badań; wyliczania stawki kalkulacyjnej 1 m³ wody i ścieków, fakturowania sprzedaży wody i ścieków; sporządzania umów na dostawę wody i odprowadzanie ścieków. Zadania te wykonywała osoba, która ukończyła w 2020 r. studia podyplomowe w zakresie

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: GZK lub Zakład.

⁴ Wymaganego art. 62 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2020 poz.1333, ze zm.), dalej: ustawa Prawo budowlane.

⁵ Zgodnie z wymogiem określonym w § 6 pkt 7 w zw. z pkt 1 c rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. poz. 2294).

⁶ Uchwałą Nr IX/52/2007 Rady Gminy w Łącku z dnia 12.09.2007 r. w sprawie utworzenia gminnej jednostki budżetowej.

⁷ Dalej: Gmina.

⁸ Zarządzenie Nr 47/2017 Wójta Gminy Łąck z dnia 1 czerwca 2017 r. w sprawie udzielenia pełnomocnictwa Kierownikowi gminnej jednostki organizacyjnej pn. Gminny Zakład Komunalny w Łącku do reprezentowania Gminy Łąck.

⁹ Zatwierdzony Zarządzeniem Nr 161/2017 Wójta Gminy Łąck z dnia 29 grudnia 2017 r.

¹⁰ § 9 Regulaminu organizacyjnego.

uzdatniania wody, oczyszczania ścieków i unieszkodliwiania odpadów oraz dwa szkolenia dotyczące tematyki wodno-kanalizacyjnej¹¹.

(akta kontroli str.2-30,34-43, 134-139, 464-465)

Stosownie do art. 16 ust. 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹², GZK – jako gminna jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej – nie ma obowiązku uzyskania zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. W dniu 13 listopada 2018 r.¹³ Rada Gminy Łąck uchwaliła Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Łąck.

Do dnia zakończenia kontroli GZK nie opracował projektu zmiany regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o zmianie ustawy – Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw¹⁴.

(akta kontroli str. 34-43, 464,465)

W latach 2018-2021 (I półrocze) GZK eksploatował sześć ujęć do czerpania wody oraz 103,6 km sieci wodociągowej, z której korzystało 97 % mieszkańców Gminy¹⁵. Łączna liczba przyłączy wodociagowych oraz przyłączy kanalizacyjnych¹⁶ wynosiła, odpowiednio: 1461 (31 grudnia 2019 r.); 1477 (31 grudnia 2020 r.) i 1477 (30 czerwca 2021 r.).

Liczba zawartych umów na dostawę wody wyniosła, odpowiednio: 2674 (w 2019 r.), 2708 (w 2020 r.) oraz 2716 (w I półroczu 2021 r.). W ww. latach liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej wyniosła, odpowiednio: 391, 392, 400.

(akta kontroli str. 54-62,420-425,464-465)

W okresie objętym kontrolą Zakład posiadał pozwolenia wodnoprawne dla wszystkich sześciu ujęć wody oraz dwóch oczyszczalni ścieków, za które terminowo odprowadzał wymagane opłaty z tytułu korzystania z usług wodnych. W latach 2019-2021 (I kwartał), GZK przekazał na rachunek Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie¹⁷ opłaty w łącznej kwocie 117 645 zł, w tym: 91 459 zł z tytułu opłat zmiennych oraz 26 186 zł z tytułu opłat stałych.

(akta kontroli str.31-33)

W latach 2019-2021 (I półrocze), z tytułu zbiorowego zaopatrzenia wodę, GZK uzyskał dochody, odpowiednio w wysokości: 816,7 tys. zł, 829,1 tys. zł i 327,4 tys. zł. Wydatki Zakładu w tym okresie wyniosły: 932,4 tys. zł, 799,5 tys. zł i 341,3 tys. zł. Z tytułu zbiorowego odprowadzania ścieków, GZK uzyskał dochody w wysokości odpowiednio: 533,2 tys. zł, 516,7 tys. zł i 271,8 tys. zł, a poniesione wydatki wyniosły: 984,8 tys. zł, 845,9 tys. zł i 437,2 tys. zł.

Kierownik GZK stwierdził, że środki finansowe zabezpieczone dla zapewnienia ciągłości działania Zakładu są wystarczające. Na bieżącą działalność dotyczącą

¹¹ Aktualizacja warunków przyłączenia do sieci w świetle nowych regulaminów dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Nowelizacja zasad przyłączania do sieci na podstawie uwag Wód Polskich, wzory dokumentów (12 marca 2019 r.); Gospodarowanie odpadami komunalnymi i nieczystościami ciekłymi przez gminy (27 kwietnia 2021 r.).

¹² Dz.U. z 2020 poz. 2028, dalej: ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

¹³ Uchwała nr XXXI/314/2018.

¹⁴ Dz.U. poz. 471.

¹⁵ Kierownik GZK wyjaśniła, że wszystkie nieruchomości, które taką mają możliwość, są podłączone do sieci wodociągowej, natomiast nieruchomości niepodłączone do sieci kanalizacyjnej posiadają szamba lub przydomowe oczyszczalnie ścieków.

¹⁶ 26,2 % użytkowników wodociągów jest przyłączonych do sieci kanalizacyjnej.

¹⁷ Dalej: PGW Wody Polskie.

gospodarki ściekowej oraz ochrony wód w 2021 r. zapewniono środki w kwocie 1 029,0 tys. zł. Natomiast w najbliższych pięciu latach rekomenduje się modernizację pięciu przepompowni oraz rozbudowę oczyszczalni ścieków w Łącku, co wymagać będzie pozyskania dodatkowych środków na ten cel.

(akta kontroli str. 97-121, 141-142, 465)

Na podstawie wniosku GZK¹⁸, decyzją z 21 sierpnia 2018 r.¹⁹ Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie PGW Wody Polskie zatwierdził na okres 36 miesięcy taryfę dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy Łąck, która obowiązywała od 22 września 2018 r. Opracowana taryfa zawierała elementy określone w § 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie określenia taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryfy oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków²⁰. W taryfie określono jedną grupę odbiorców usług²¹.

(akta kontroli str. 94–96)

Kierownik GZK wyjaśniła, że wniosek Zakładu o zatwierdzenie taryfy opracowano zgodnie z § 13 ust. 1 rozporządzenia w sprawie określenia taryf i został on zweryfikowany oraz zatwierdzony przez PGW Wody Polskie.

(akta kontroli str. 269)

Przy piśmie z 27 sierpnia 2021 r. Zakład przesłał do GWP Wody Polskie wniosek o zatwierdzenie taryfy dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na okres kolejnych 3 lat.

(akta kontroli str. 54-96, 125, 442-450)

Przyjęty w Zakładzie system rachunkowości służący do ewidencji zdarzeń gospodarczych w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania ścieków umożliwia wydzielenie kosztów stałych i zmiennych, przychodów związanych z poszczególnymi rodzajami działalności oraz ustalenie kosztów związanych z działalnością inwestycyjną w poprzednich trzech latach obrachunkowych.

(akta kontroli str. 44-53)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

GZK był organizacyjnie i kadrowo przygotowany do realizacji zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. Zakład posiadał wymagane prawem pozwolenia wodnoprawne i terminowo przekazywał opłaty za usługi wodne.

2. Wykonywanie zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi

Opis stanu
faktycznego

GZK działa na podstawie rocznego planu finansowego uchwalonego przez Radę Gminy w Łącku. Zakład nie posiada wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych – zajmuje się bieżącą eksploatacją infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i nie planuje budowy urządzeń

¹⁸ Do wniosku taryfowego z 9 marca 2018 r. zostały wprowadzone korekty z 22 maja i 20 lipca 2018 r.

¹⁹ WA.RET.070.1.292.3.2018.

²⁰ Dz. U. z 2018 r. poz. 472, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie określenia taryf.

²¹ Grupa 1 – Gospodarstwa domowe i pozostali odbiorcy.

wodociągowych lub kanalizacyjnych. Tym samym GZK, stosownie do art. 21 ust. 7 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, zwolniony jest z obowiązku opracowania wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych.

(akta kontroli str. 9–12, 125)

Źródłem wody dla Gminy są ujęcia wód podziemnych zlokalizowane na sześciu stacjach uzdatniania wody, w miejscowościach: Łąck, Wola Łącka, Sendeń, Władysławów, Zaździerz i Zdówrz. Odprowadzenie ścieków realizują oczyszczalnie ścieków: w Łącku wraz z 6 przepompowniami oraz w Zaździerzu – z 11 przepompowniami²².

W latach 2019-2021 okresową kontrolę, o której mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane²³, przeprowadzono w każdej z dwóch ww. oczyszczalni ścieków oraz we wszystkich (sześciu) stacjach uzdatniania wody. Rocznymi kontrolami objęto wszystkie stacje uzdatniania wody i sieci wodociągowe – w zakresie sprawności hydrantów, natomiast nie przeprowadzono w 2019 i 2020 r. kontroli żadnej z 17 przepompowni ścieków.

Zgodnie z art. 64 ust. 1 i 3 Prawa budowlanego prowadzono książki obiektu budowlanego, które zawierały wpisy dotyczące zarówno kontroli przeprowadzanych w okresach co najmniej pięcioletnich, jak i rocznych, a osoby przeprowadzające okresowe kontrole posiadały uprawnienia budowlane odpowiedniej specjalności – stosownie do art. 62 ust. 4 ustawy Prawo budowlane.

(akta kontroli str. 234–236)

W trakcie kontroli NIK, inspektorzy Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego przeprowadzili kontrole²⁴ użytkowania trzech stacji uzdatniania wody (we Władysławowie, Sendeniu i Zaździerzu) oraz oczyszczalni ścieków (w Łącku)²⁵, w wyniku których stwierdzono m.in., że teren na którym posadowione są stacje uzdatniania wody jest ogrodzony, a obiekty stacji są oznakowane. Stacje uzdatniania wody oraz oczyszczalni ścieków znajdują się w dobrym stanie technicznym.

(akta kontroli str. 237-255)

W kontrolowanym okresie, na podstawie decyzji²⁶ Dyrektora Zarządu Zlewni we Włocławku z dnia 21 stycznia i 12 marca 2020 r., ustanowiono bezpośrednie strefy ochronne, odpowiednio: dla pięciu oraz jednego ujęcia wody. Oględziny stref ochronnych stacji uzdatniania wody we Władysławowie, Sendeniu Małym oraz Zaździerzu wykazały, że teren każdej ze stref jest ogrodzony i oznaczony tablicami informującymi o funkcjonowaniu strefy bezpośredniej oraz ograniczeniu wstępu wyłącznie dla osób upoważnionych. Tablice informacyjne odpowiadały wymogom określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2019 r. w sprawie wzoru tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody²⁷.

²² Funkcjonuje jeszcze mała oczyszczalnia biologiczna dla trzech posesji zlokalizowana na terenie po „Zielonej Szkole”.

²³ Kontrola okresowa, co najmniej raz na 5 lat, polegająca na sprawdzeniu stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektu budowlanego.

²⁴ Na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK.

²⁵ W ramach prowadzonych czynności sprawdzono dokumenty dotyczące użytkowania obiektów budowlanych oraz przeprowadzono wizję w terenie, a także kontrolę w terenie hydrantów na sieci wodociągowej oraz pokryw studzienek na kolektorze kanalizacji przesyłowej w miejscowości Łąck.

²⁶ GZK w piśmie z dnia 4 lipca 2018 r. przekazał PGW Wody Polskie fragmenty map.

²⁷ Dz. U. poz. 1217.

Na terenie stref nie występują wody opadowe, a ścieki z urządzeń mają zabezpieczone odprowadzenie do szamb.

(akta kontroli str.143-158)

W okresie objętym kontrolą obowiązywało dziewięć pozwoleń wodnoprawnych, w tym dwa na odprowadzanie ścieków²⁸, cztery na pobór i odprowadzanie wód, dwa na pobór wód oraz jedno na odprowadzanie wód popłucznych. Obowiązki określone w tych pozwoleniach, na podstawie zleceń Zakładu, realizowały dwa laboratoria²⁹, które posiadały akredytacje Polskiego Centrum Akredytacji. Analiza dokumentacji dotyczących wypełniania obowiązków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym na usługę wodną obejmującą wprowadzenie ścieków komunalnych w Łącku oraz pozwoleniu wodnoprawnym na korzystanie z wód w miejscowości Władysławów³⁰ wykazała, że w latach 2019-2021 (do 9 lipca) GZK odnotowywał w książce eksploatacji oczyszczalni w Łącku dobowe ilości ścieków odprowadzanych na podstawie wskazań licznika pomp ścieków surowych pompujących do oczyszczalni, a w książce eksploatacji SUW w Władysławowie, dobowe ilości pobieranej wody, a dwa razy w roku dokonywał zapisów pomiarów kształtowania się w studniach zwierciadła wody statycznej i dynamicznej.

GZK przekazywał WIOŚ³¹, za każdy kwartał 2019 r. i I kwartał 2021 r., wyniki badań jakości ścieków oczyszczalni w Łącku i Załdzierzu. PPIS³² zostały przekazane sprawozdania za 2019 oraz 2021 r. z kontroli wyników badań jakości wody SUW Władysławów, które nie wykazały przekroczenia parametrów jakości wody określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.³³ GZK przekazywał PGW Wody Polskie, zgodnie z art. 552 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne³⁴, oświadczenia w celu ustalenia wysokości opłaty zmiennej za wprowadzenie ścieków lub wód do ziemi oraz wysokości opłaty zmiennej za pobór wód podziemnych, ale nie przekazywał wyników pomiarów ilości pobieranych wód podziemnych oraz wyników przeprowadzanych badań jakości wód popłucznych z żadnej z sześciu stacji uzdatniania wody – stosownie do art. 304 ust.1 pkt 1 ustawy Prawo wodne.

(akta kontroli str.32-33,169-233, 425-441)

W okresie objętym kontrolą GZK nie ponosił podwyższonych opłat z tytułu korzystania z usług wodnych.

Wydatki dotyczące zbiorowego zaopatrzenia w wodę wyniosły w: 2019 r. 989,1 tys. zł i były większe od dochodów o 172,4 tys. zł (o 17,4%), a w 2020 r. wyniosły 831,6 tys. zł i były większe o dochodów o 2,5 tys. zł (o 0,3%) oraz w I półroczu 2021 r. wyniosły 341,3 tys. zł i były większe od dochodów o 13,9 tys. zł (4,1%).

Wykazywane straty wody na sieci wodociągowej GZK³⁵ wyniosły: w 2019 r. – 241,1 tys. m³ (54,0%), w 2020 r. –125,9 tys. m³ (33 %), w I półroczu 2021 r. – 67,5 tys. m³ (41%).

²⁸ Oczyszczalnia ścieków: w Załdzierzu – wprowadzanie ścieków oczyszczonych do Kanalu Wielkiego Struga oraz w Łącku wprowadzanie ścieków do ziemi za pomocą kolektora betonowego.

²⁹ W 2019 r. badania wody wykonywało Miejskie Przedsiębiorstwo Komunalne w Gostyninie Sp. z o.o., a ścieków SGS Polska Sp. z o.o. z Pszczyny, a w 2020 -2021 (do 9 lipca) badanie wody i ścieków firma JARSS S.A. z Łąckiego.

³⁰ W tym: oczyszczalni ścieków w Łącku, SUW Władysławów, SUW Załdzierz oraz SUW Sedeń Mały.

³¹ Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie Delegatura w Płocku.

³² Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Płocku.

³³ Dz. U. z 2017 r. poz. 2294, ze. zm., dalej rozporządzenie w sprawie jakości wody.

³⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 624.

³⁵ Ilość strat obejmuje wykorzystanie wody na cele technologiczne, w tym płukanie hydrantów.

Kierownik GZK wyjaśniła m.in., że wysoki wskaźnik strat wody wynikał z błędnych wskazań wadliwych lub źle dobranych urządzeń pomiarowych oraz braku odczytu jednoczesnego na wyjściu ze stacji wody i u odbiorcy (brak zdalnego odczytu). Zakład sukcesywnie wymienia wodomierze, głównie w SUW-ach, w studniach oraz u odbiorców. Na największej stacji wody w Załdzierzu w 2020 r. została zamontowana nowa automatyka wraz z systemem wizualizacji z SCADA, dzięki której możliwy jest odczyt online. Planowane jest założenie przepływomierzy, które pozwolą na odczyt przepływu wody. Wyprodukowana woda w okresie rozliczeniowym nie zawsze jest w tym okresie zafakturowana. Pandemia spowodowała, że inkasent nie mógł w sposób swobodny wejść i odczytać urządzenia pomiarowego.

W okresie od listopada 2019 r. do lipca 2021 r., we wszystkich studniach głębinowych GZK dokonał wymiany wodomierzy – zainstalowane urządzenia posiadały wymaganą legalizację. Kierownik GZK wyjaśnił, że Zakład nie posiada dokumentów potwierdzających legalizację starych wodomierzy, ponieważ urządzenia te były montowane dawno.

(akta kontroli str. 97, 256-259, 261, 273, 338, 420-425, 456-466)

W latach 2019-2021 (I połowa) odnotowano jedną awarię sieci wodociągowej, która nastąpiła w 2019 r. i trwała ponad dobę.³⁶ GZK nie przedłożył kontrolerowi dokumentacji dotyczącej zastosowania procedury postępowania określonej w § 6 pkt 7 lit a i b rozporządzenia w sprawie jakości wody, a jedynie zlecenie oraz fakturę za usunięcie tej awarii.

Kierownik GZK wyjaśniła m.in., że awaria nie była zgłoszona do PPIS w Płocku, a po jej usunięciu konserwatorzy dokonali płukania sieci oraz dezynfekcji. Do momentu usuwania awarii zasilanie w wodę odbyło się bez zastrzeżeń, a w dniu zamknięcia zasowy odcinającej miejscowość od jej dostawy został wyznaczony zastępczy punkt poboru wody. Przyczyną awarii była korozja przestarzałej sieci wodociągowej.

(akta kontroli str. 260-265, 374-379)

GZK nie prowadzi dokumentacji dotyczącej procesu technologicznego uzdatniania wody. Kierownik GZK wyjaśniła, że woda na wszystkich stacjach jej uzdatniania poddawana jest procesowi napowietrzania oraz dezynfekcji podchlorynem sodu. W latach 2019-2021 nie dokonywano zmian w stosowanej technologii uzdatniania wody.

(akta kontroli str. 274-288)

W latach 2019-2021 (I półrocze), w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody prowadzonej przez Zakład, nie stwierdzono przypadków odstępstw jakości wody od obowiązujących wymagań. PPIS, w ramach urzędowej kontroli jakości wody, wydał w 2019 r. trzy decyzje stwierdzające przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów jakości wody (manganu), które zostały następnie zamieszczone³⁷ w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy w Łącku, w zakładce „Ocena jakości wody” – stosownie do postanowień § 26 ust. 1 rozporządzenia w sprawie jakości wody.

(akta kontroli str. 314-317)

Kierownik GZK wyjaśniła, że nie były wprowadzane obniżki cen wody oraz nie odnotowano wniosków w tej sprawie od odbiorców usług. Zakład stosował dwa wzorce umów zawieranych z mieszkańcami, tj. o zaopatrzenie w wodę oraz

³⁶ Awaria zauważona 29 sierpnia 2019 r. i zgłoszona do służb PERNu, a usunięta 3 września 2019 r. – brak wody dla odbiorców miejscowości Ludwików (43 odbiorców) w ostatnim dniu jej usuwania.

³⁷ GZK w 2019 r. nie posiadał strony internetowej.

o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. Umowy³⁸ zawierały niedozwolone klauzule umowne, wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów³⁹, ograniczające odpowiedzialność Zakładu za przerwy w dostawach wody oraz dawały możliwość odcięcia dostawy wody.

(akta kontroli str. 274, 301-311)

[...] ⁴⁰.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W roku 2019 i 2020 nie przeprowadzono rocznych kontroli w żadnej z 17 przepompowni ścieków, co stanowiło naruszenie art. 62 ust. 1 pkt 1a ustawy Prawo budowlane.

Kierownik GZK wyjaśniła, że w 2019 i 2020 r. przeglądów przepompowni na bieżąco dokonywali konserwatorzy zajmujący się eksploatacją sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni.

(akta kontroli str. 267-269)

2. Umowy o zaopatrzenie w wodę oraz o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, zawarte przez GZK, zawierają klauzule, które zostały wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych UOKiK. Dotyczy to postanowień:

- § 4 pkt 4 c: *Dostawca może odciąć dostawę wody gdy został stwierdzony nielegalny pobór wody, tj bez zawarcia umowy, jak również celowo uszkodzonych albo pominiętych wodomierzach lub urządzeniach pomiarowych*⁴¹,
- § 6 pkt g: *Dostawca nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w dostawie wody spowodowane: przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych.*⁴²

(akta kontroli str.301–311)

Kierownik GZK wyjaśniła, że jeśli umowy zawierają zapisy i klauzule niedozwolone, to jest to związane wyłącznie z niewiedzą i przeoczeniem. Kierownik Zakładu zobowiązała się jednocześnie do opracowania nowego wzorca umów, które będą zawierały poprawne zapisy.

(akta kontroli str.312–313)

3. Nieprzekazywano do WIOŚ wyników pomiarów ilości pobieranych wód podziemnych oraz przeprowadzonych badań jakości wód popłucznych (przemysłowych) ze wszystkich sześciu stacji uzdatniania wody, co stanowiło naruszenie art. 304 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo wodne.

Kierownik GZK wyjaśniła, m.in., że nieprzekazywanie wyników spowodowane było przeoczeniem. GZK zobowiązuje się do przekazywania wyników badań wód popłucznych oraz ilości wód pobranych ze studni głębinowych zlokalizowanych na wszystkich sześciu stacji uzdatniania wody.

(akta kontroli str. 224–232, 428–441)

³⁸ Sprawdzeniu poddano 53 ostatnio zawartych umów, tj. do 14.07.2021 r.

³⁹ Dalej: UOKiK.

⁴⁰ Na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2176, ze zm.) i art. 10 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 459), NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie tajemnicy statystycznej.

⁴¹ Klauzula niedozwolona, wpisana do Rejestru Klauzul Niedozwolonych UOKiK nr 3806.

⁴² Klauzula niedozwolona, wpisana do Rejestru Klauzul Niedozwolonych UOKiK nr 4667.

4. Nie wykonano badania jakości wody po wystąpieniu awarii sieci wodociągowej⁴³ dostarczającej wodę mieszkańcom, co było niezgodne § 6 pkt 7 rozporządzenia w sprawie jakości wody.

Kierownik GZK wyjaśniła, m.in., że nie wykonano wymaganych badań jakości wody, ponieważ po usunięciu awarii konserwatorzy dokonali dezynfekcji oraz płukania sieci do momentu wypływu z hydrantu czystej wody (ocena wizualna). W złożonych wyjaśnieniach Kierownik Zakładu zobowiązała się do powiadomienia PPIS i przeprowadzenia badań bakteriologicznych zgodnie z obowiązującymi przepisami.

(akta kontroli str. 260–265, 380–381)

OCENA CZĄSTKOWA

GZK zapewniał zdolność posiadanych urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych do realizacji w sposób ciągły i niezawodny dostaw wody w wymaganej ilości oraz właściwe odprowadzanie ścieków, a stwierdzone nieprawidłowości nie miały istotnego wpływu na jakość świadczonych usług. Zakład nie prowadził jednak skutecznych działań w celu obniżenia strat wody, a rozwiązania ograniczające się tylko do zakupu nowej automatyki dla jednej stacji wody były niewystarczające.

OBSZAR

3 Nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków.

Opis stanu
faktycznego

GZK nie wdrożył wewnętrznych uregulowań w zakresie wewnętrznej kontroli jakości wody.⁴⁴ Wewnętrzne kontrole jakości wody obejmowały badanie parametrów wskazanych w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie jakości wody. Badania, na podstawie zleceń, były przeprowadzane według harmonogramu wraz z uwzględnieniem miejsc poboru prób, corocznie przesyłanego do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Płocku (PPIS) przez firmy zewnętrzne⁴⁵. Firmy te posiadały zatwierdzony przez PPIS system jakości prowadzonych badań. Pomiary ciśnienia wody⁴⁶ były dokonywane corocznie, w co najmniej 400 punktach, podczas okresowego badania wydajności hydrantów. W grudniu 2020 r. dokonano modernizacji SUW w Załdzierzu (zaopatruje 45 % odbiorców), za kwotę 109,5 tys. zł, co umożliwiło odczyt online pracy stacji. Analiza dokumentacji dotyczącej wewnętrznej kontroli jakości wody SUW Załdziej w latach 2019-2021 (I półrocze) wykazała, że wewnętrzna kontrola jakości wody, o której mowa w art. 5 ust. 1a ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, była wykonywana w zakresie dotyczącym wymagań i parametrów, zgodnie z częścią A i częścią B załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie jakości wody – z częstotliwością dwa razy w roku.

(akta kontroli str. 172-184, 195-232, 371-373, 464-465)

GZK uzgadniał z PPIS zakres badań oraz miejsca poboru prób wraz z harmonogramami. Zakład od 2008 r. prowadzi badania wody. Próbki wody i badanie jakości wskazanych parametrów grupy A w zakresie badań fizykochemicznych i mikrobiologicznych wykonywało na zlecenie GZK w 2019 i 2020 r. MPK w Gostyninie, a w I półroczu 2021 r. Spółka z o.o. JARS, która również wykonywała badania wody wg parametru grupy B w latach 2019-2021 (I półrocze) oraz w 2017 r.

⁴³ Awaria trwała ponad dobę i dotyczyła wymiany uszkodzonej rury.

⁴⁴ Kierownik GZK wyjaśnił, m.in., że Zakład opiera się na przepisach ogólnych wynikających z ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

⁴⁵ Miejskie Przedsiębiorstwo Komunalne w Gostyninie Sp. z o.o. oraz firma JARS S.A.

⁴⁶ Statycznego i dynamicznego.

substancji promieniotwórczych w wodzie⁴⁷. Laboratoria posiadały aktualne akredytacje Polskiego Centrum Akredytacji.

(akta kontroli str. 172-184, 195-232, 318-337, 371-373)

W latach 2019-2021 (I półrocze), GZK zlecił przeprowadzenie 84 badań jakości wody w ramach kontroli wewnętrznej, w tym: po 36 w 2019 i 2020 r. oraz 12 w I półroczu 2021 r. Badanie sprawozdań z przeprowadzonych w 2019, 2020 i I półroczu 2021 r. badań wody w SUW Załdziej, w wyniku których nie stwierdzono przekroczenia parametrów jakości wody, wykazało, że laboratorium przekazywało sprawozdania z badań w okresie od 3 do 14 dni od przeprowadzonych badań, a ich wyniki GZK wysyłał do PPIS w okresie od 3 do 20 dni od dnia ich otrzymania. GZK nie występował z wnioskami o zgodę na odstępstwo od wymagań, jakim powinna odpowiadać woda zgodnie z rozporządzeniem w sprawie jakości wody.

W związku z modernizacją w IV kwartale 2018 r. trzech stacji uzdatniania wody⁴⁸, w wyniku badań próbek wody pobranych w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody, decyzjami z nr 1/2019 i nr 3/2019 PPIS stwierdził przekroczenie poziomu manganu w wodociągach: Wola Łącka i Sendeń oraz decyzją nr 2/2019 z 16 stycznia 2019 r. przekroczenie poziomu żelaza i mętności w wodociągu Łąck. Informacje o przekroczeniach parametrów jakości wody została umieszczona na stronie internetowej Urzędu Gminy (GZK nie posiadał strony internetowej). PPIS nie zdecydował o unieruchomieniu wodociągów w związku z przekroczeniem dopuszczalnych parametrów, lecz nakazał podjęcie działań naprawczych i doprowadzenie, w terminie do 15 lutego 2019 r., który przedłużył decyzjami do 25 marca 2019 r., wody do wartości parametrycznych określonych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody.

PPIS w piśmie z 4 kwietnia 2019 r. powiadomił GZK o przydatności wody do spożycia z sieci wodociągowej Łąck, a decyzjami nr 9/2019 i nr 10/2019 z dnia 6 maja 2019 r., stwierdził warunkową przydatność wody do spożycia z sieci wodociągowej Wola Łącka i Sendeń (określając dopuszczalną wartość parametru manganu do 150 µg/l) w terminie do 30 grudnia 2019 r. Przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów jakości wody zostały zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Łąck. Wyniki badań próbek wody pobranych dnia 20 stycznia 2020 r. potwierdziły przydatność wody do spożycia pochodzącej z obu wodociągów.

(akta kontroli str. 195-223, 316-317, 339-356, 371-373)

Przy do piśmie z dnia 16 kwietnia 2019 r. GZK przekazał PPIS w Płocku „Ocenę ryzyka zdrowotnego wynikającego z przekroczenia normy manganu w wodzie kierowanej do mieszkańców” (dot. SUW Wola Łącka i SUW Sendeń).

(akta kontroli str. 357 -364)

W okresie 2019-2021 nie odnotowano reklamacji i skarg dotyczących zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

(akta kontroli str. 355)

Kierownik GZK wyjaśniła, że kontrole w trybie art. 7 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę przeprowadza inkasent dokonujący odczytu wodomierzy, aczkolwiek miał on utrudnione zadanie w tym zakresie ze względu na trwającą pandemię. W latach 2019-2021 (I półrocze) odczytu liczników dokonano łącznie

⁴⁷ Rad-226, Rad-228, Radon 222, Tryt (H3)

u 13215 (51 %) odbiorców⁴⁹. Odbiorcy, u których inkasent nie dokonał odczytu, podawali wskazania zużycia wody do GZK – telefonicznie lub mailowo. Zgodnie z art. 9 pkt 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, konserwatorzy oczyszczalni ścieków przeprowadzają kontrole studzienek kanalizacyjnych, wykorzystując w tym celu m.in. zakupioną w 2017 r. zadymiarke kanałową.

W okresie objętym kontrolą, GZK nie składał zawiadomień w sprawach określonych w art. 28 ust. 1 i ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

(akta kontroli str. 355, 365-370)

GZK w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi był kontrolowany w 2019 r. przez: Komisję Rewizyjną Rady Gminy Łąck w zakresie funkcjonowania systemu zaopatrzenia w wodę oraz okoliczności wystąpienia awarii sieci wodociągowej w 2018 r., Komendę Miejską Straży Pożarnej w Płocku w zakresie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych (realizacji wniosków pokontrolnych z kontroli przeprowadzonej w 2018 r.), a w 2020 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Delegaturę w Płocku w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska. Po kontroli Komisji Rewizyjnej oraz WIOŚ nie przedstawiono wniosków pokontrolnych, a w wyniku kontroli KM PSP sformułowano cztery wnioski, dotyczące hydrantów naziemnych zlokalizowanych na sieci wodociągowej, z których dwa w całości i dwa w części zostały wykonane.

(akta kontroli str. 356, 382-398)

W złożonych wyjaśnieniach Kierownik GZK stwierdziła, że Wójt na bieżąco kontroluje działalność Zakładu. W miarę możliwości finansowych podejmowane są decyzje dotyczące remontów i modernizacji stacji uzdatniania wody i oczyszczalni ścieków oraz przepompowni.

(akta kontroli str. 356)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W badanym okresie GZK wywiązywał się z obowiązku zapewnienia ciągłych dostaw wody o wymaganej jakości i ciśnieniu. Wewnętrzne kontrole jakości wody obejmowały badanie parametrów wskazanych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wniosła o:

1. Każdorazowe badanie jakości wody w przypadkach wystąpienia awarii sieci wodociągowej.
2. Wyeliminowanie z zawieranych umów o zaopatrzenie w wodę oraz o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, niedozwolonych klauzul, naruszających prawa konsumenta.
3. Wywiązywanie się z obowiązku przekazywania do WIOŚ wyników pomiarów ilości pobieranych wód oraz wyników jakości wód popłucznych.

⁴⁹ W tym odbiorców: 5638 w 2019 r., 4838 i 2739 w I półroczu 2021 r.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 30 września 2021 r.

Kontroler
Zbigniew Dudzik
Główny specjalista kontroli
państwowej

/-/

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Dyrektor Delegatury Najwyższej Izby
Kontroli w Warszawie

z up. Wiesława Bronisz p.o.
Wicedyrektora

/-/

.....
podpis